

Κινήματα στο design: Beaux-Arts

Χριστίνα Ιωακειμίδου - 04/02/2026

Η στροφή στην κλασική Αρχαιότητα, η θεατράλε αισθητική και η πολιτική Trump

Public Library Stephen A. Schwarzman Building (Νέα Υόρκη, 1911) | Πηγή εικόνας: upload.wikimedia.org

Αν και πολλοί συγχέουν τον Νεοκλασικισμό με το κίνημα *Beaux-Arts* («Καλές Τέχνες»), στην ουσία πρόκειται για δύο τάσεις της αρχιτεκτονικής αισθητικής, που διαφέρουν η μία από την άλλη σε αρκετά σημεία. Τα δύο κινήματα, ή καλύτερα το κίνημα του Νεοκλασικισμού και το παρακλάδι του, η **Beaux-Arts**, συνδέονται με τον 18ο και 19ο αιώνα, και την τάση της εποχής για μια στροφή στην κλασική Αρχαιότητα. Ας μην ξεχνάμε, άλλωστε, ότι σε αυτούς τους δύο αιώνες ξεκίνησαν σημαντικές αρχαιολογικές ανακαλύψεις, που έθεσαν το παρελθόν στο επίκεντρο της προσοχής των κοινωνιών και αποτέλεσαν τον θεμέλιο λίθο του δυτικού αυτοπροσδιορισμού.

Για να περιγράψουμε, όμως, την *Beaux-Arts*, πρέπει πρώτα να δούμε τη βάση της, τον Νεοκλασικισμό.

Νεοκλασικισμός

Με τις αρχαιολογικές ανακαλύψεις στην Πομπηία και το Ερκολάνο, γύρω στο 1750, η κοινή γνώμη της Ευρώπης στράφηκε σε ένα παρελθόν το οποίο, αν και γνώριζε, στην ουσία δεν συνδιαλεχθηκε ουσιαστικά μαζί του. Τα λιγοστά ερείπια του ελλαδικού χώρου, όπως η Ακρόπολη των Αθηνών, δεν μπορούσαν να προσδώσουν την κλίμακα και την αίγλη του παρελθόντος, ενώ η Ρώμη σε τίποτα δεν θύμιζε το μεγαλείο της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας. Με τις ανακαλύψεις, λοιπόν, ολόκληρων πόλεων, οι οποίες έμειναν άθικτες εξαιτίας της ηφαιστειακής τέφρας, έγινε αντιληπτή η έκταση και ο πλούτος των προηγούμενων σχεδόν μυθικών εποχών.

Οικία των Βεττίων (Casa dei Vettii), Πομπηία | Πηγή εικόνας: smarthistory.org

Η επιρροή της αρχαιότητας, οι θεωρίες του Βιτρούβιου και οι ιδέες της Αναγέννησης περί αρμονίας, ειδικότερα το έργο του Andrea Palladio, αποτέλεσαν ένα κράμα για τη νέα αρχιτεκτονική γλώσσα που άρχισε να διαδίδεται ταχύτατα σε όλες τις ευρωπαϊκές αυτοκρατορίες, και στις εκτός Ευρώπης κτήσεις τους. Από την Αγία Πετρούπολη που οικοδομήθηκε ολοκληρωτικά στα πλαίσια του νέου στυλ, μέχρι τη δημόσια αρχιτεκτονική των ΗΠΑ, της Αργεντινής και της Ινδίας, ο Νεοκλασικισμός συνδέθηκε με τη διαφώτιση, τη λογική, αλλά και την Τάξη, τον Νόμο και τη σκοτεινή περίοδο της [Αποικιοκρατίας](#), αποτελώντας «καλαίσθητα» ορόσημα ενός παρελθόντος που συνδέθηκε με τη βία των *εποίκων*.

Προφανώς η πολιτική πίσω από τον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό δεν ακυρώνει ούτε υποβαθμίζει την **ουσία** του κινήματος και την επιθυμία του για την κυριαρχία της συμμετρίας, της λιτότητας και των καθαρά γεωμετρικών γραμμών των κτιρίων. Στην ουσία, ο Νεοκλασικισμός έδρασε ως αντιστάθμισμα του υπερβολικού Μπαρόκ και Ροκοκό των προηγούμενων αιώνων, υπογραμμίζοντας την ανάγκη αρμονίας στον σχεδιασμό.

Η απλότητα όμως δεν διήρκεσε πολύ.

Beaux-Arts

Γύρω στο 1830, μια νέα αισθητική μάς συστήνεται, αυτή τη φορά πιο υπερβολική, στο όρια του θεατράλε. Η **Beaux-Arts** ξεκίνησε ως στυλ από την ομώνυμη σχολή του Παρισιού, την *École des Beaux-Arts*. Επηρεασμένη από τις αρχές του γαλλικού **Νεοκλασικισμού**, αλλά και τη διακοσμητικότητα της Αναγέννησης και του **Μπαρόκ**, η νέα τάση έφερε επανάσταση στη μέχρι τότε αρχιτεκτονική γλώσσα, προσθέτοντας στη σύνθεση νέα υλικά όπως το γυαλί, τον σίδηρο και τον χάλυβα. Το νέο στυλ, όπως και ο προκάτοχός του, άσκησε μεγάλη επιρροή σε θεσμικά και δημόσια κτίρια της Ευρώπης και των ΗΠΑ, ενώ η διάρκεια ζωής του θεωρητικά ήταν μέχρι τον 20ό αιώνα.

Palatul CEC (Βουκουρέστι, 1897-1900, αρχιτέκτονας: Paul Gottereau) | Πηγή εικόνας: upload.wikimedia.org

Το Beaux-Arts –όπως, φυσικά, και όλα τα κινήματα αρχιτεκτονικού σχεδιασμού– δεν ήταν απλώς ένα «στυλ» αρχιτεκτονικής. Ήταν πολλά παραπάνω: προϊόντα μιας συγκεκριμένης ιστορικής στιγμής, μιας παιδαγωγικής μεθόδου της πολιτικής αντίληψης για τον ρόλο της αρχιτεκτονικής στον δημόσιο χώρο. Οι ρίζες της τάσης στην *École des Beaux-Arts* συνδέονται με τη μετα-επαναστατική Γαλλία, κυρίως, κατά τον 19ο αιώνα. Σε αυτή την περίοδο, η αρχιτεκτονική αντιμετωπίζεται ως **Υψηλή Τέχνη** με σαφείς κανόνες, που εν μέρει έχουν επηρεαστεί από τον γαλλικό Κλασικισμό: σύνθεση, ιεράρχηση χώρων, συμμετρία, άξονες, μνημειακή κλίμακα.

Η αρχαιότητα, και σε αυτή την περίπτωση, λειτουργεί ως αδιαμφισβήτητο πρότυπο, όχι όμως με βάση μια «αρχαιολογική-μουσειακή αυστηρότητα», αλλά ως πολυσύνθετο λεξιλόγιο.

Στα τέλη του 19ου αιώνα, το Beaux-Arts εξαπλώνεται πέρα από τη Γαλλία. Αρχιτέκτονες από όλη την Ευρώπη και τις Ηνωμένες Πολιτείες σπουδάζουν στο Παρίσι και μεταφέρουν τη μέθοδο στις χώρες τους. Ιδιαίτερα στις ΗΠΑ, το Beaux-Arts συνδέεται με την εποχή της *City Beautiful Movement*, διαμορφώνοντας την εικόνα του σύγχρονου αστικού σχεδιασμού, εισάγοντας τη μνημειακότητα και την οργάνωση στον δημόσιο χώρο, εμπλουτίζοντάς τον. Έτσι, μεγάλες λεωφόροι, που καταλήγουν σε μνημειακές πύλες και περιστοιχίζονται από κτίρια με «βαριά» διακοσμημένες προσόψεις, ξεπηδούν σε πολλές μεγαλουπόλεις του κόσμου, κυρίως μετά την **Παγκόσμια Έκθεση του Σικάγο** (World's Columbian Exposition) το 1893.

World's Columbian Exposition | Πηγή εικόνας: upload.wikimedia.org

Το *Beaux-Arts*, όπως και ο *Νεοκλασικισμός*, ταυτίστηκε με το Κράτος, τους θεσμούς και τις ελίτ, δημιουργώντας δύο πόλους: Για τους υποστηρικτές του εξέφραζε τις διαχρονικές αξίες και τη συλλογική μνήμη, ενώ οι επικριτές του, ιδιαίτερα στον 20ό αιώνα, κατηγορούσαν την τάση για τον άκρατο ακαδημαϊσμό, την υπερβολή και απομάκρυνση από την κοινωνική πραγματικότητα, σε έναν κόσμο, που μεταβάλλεται με γρήγορους ρυθμούς. Ας μην ξεχνάμε, ότι χρονικά βρισκόμαστε στο προσκήνιο του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου (1914) και της Ρωσικής Επανάστασης του 1917, γεγονότα ορόσημα των κοινωνικοπολιτικών αλλαγών, τα οποία συμπαρέσυραν και την αρχιτεκτονική γλώσσα.

Κύριες διαφορές των δύο τάσεων

Το **Beaux-Arts** αναπτύσσεται ως άμεση συνέχεια του Νεοκλασικισμού, αλλά ταυτόχρονα διαφοροποιείται ουσιαστικά από αυτόν, ως προς τη λιτότητα, την αυστηρότητα και την ηθική πειθαρχία του Διαφωτισμού. Συνεπώς η νέα τάση εισάγει: τη ροπή για πλουσιότερο διάκοσμο, τη θεατρικότητα και δραματική κλιμάκωση

των προσώπων με την έντονη πλαστικότητα των όγκων. Τα παραπάνω έχουν ως συνέπεια τον συνδυασμό αρχιτεκτονικής και γλυπτικής.

Grand Palais (Παρίσι, 1900, αρχιτέκτονας: Charles Girault) | Πηγή εικόνας: upload.wikimedia.org

Ίσως, για πρώτη φορά μετά τη Ρωμαϊκή εποχή, η Αρχιτεκτονική δεν είναι πλέον μόνο φορέας λογικής τάξης. Κάθε άλλο. Μετατρέπει τα κέντρα των μεγάλων πόλεων και πρωτευουσών σε θεατρικά σκηνικά. Λειτουργεί ως σκηνογραφία της εξουσίας, του πλούτου και του πολιτισμικού κύρους. Επιβάλλεται στο κοινό, το οποίο την κοιτά, ως σήμερα, με δέος και θαυμασμό, επηρεάζοντας βαθιά τον τρόπο που νοεί την αρχιτεκτονική δημοσίων κτιρίων, όπως βιβλιοθηκών, πανεπιστημίων ή κτιρίων δημόσιας διοίκησης.

Thomas Jefferson Building, Great Hall (Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου, ΗΠΑ, 1897) | Πηγή εικόνας: upload.wikimedia.org

«Making Federal Architecture Beautiful Again»

Ο Donald Trump, στις 28 Αυγούστου 2025, λίγους μήνες μετά την εκλογή του ως Πρόεδρος των Η.Π.Α, υπέγραψε μια επίσημη πολιτική (Executive Order) για το πώς σχεδιάζονται, επεκτείνονται ή ανακαινίζονται τα ομοσπονδιακά δημόσια κτίρια της χώρας, δηλαδή κτίρια όπως δικαστήρια, υπουργεία και κεντρικά γραφεία κυβερνητικών υπηρεσιών. Ο πυρήνας της σκέψης, σύμφωνα με όσα επικαλείται ο Λευκός Οίκος, είναι ότι: «τα ομοσπονδιακά κτίρια πρέπει να “ανυψώνουν” και να ομορφαίνουν τους δημόσιους χώρους, να εμπνέουν το ανθρώπινο πνεύμα και να τιμούν τις Ηνωμένες Πολιτείες», παραγκωνίζοντας ζητήματα λειτουργικότητας και μιας «δύσκολης» συλλογικής μνήμης. Η αρχιτεκτονική πλέον τίθεται ως καθαρά αισθητική και συμβολική αξία, ενώ χάνει την τεχνική ή κατασκευαστική της υπόσταση, και συνδέεται με την πολιτική έκφραση ταυτότητας, τις αξίες και την Ιστορία.

Το διάταγμα, επίσης, καθιερώνει ότι η κλασική και η παραδοσιακή αρχιτεκτονική είναι προτιμώμενη για τα ομοσπονδιακά κτίρια -ειδικά στην πρωτεύουσα, όπου καθίσταται το προεπιλεγμένο στυλ εκτός ελαχίστων εξαιρέσεων. Αυτή η επιλογή βασίζεται στην ιδέα ότι ορισμένα στυλ (Νεοκλασικισμός, Georgian, Federal, Beaux-Arts, κ.ά) είναι αυτά που αντανakλούν με τον καλύτερο τρόπο την Ιστορία, την παράδοση και το κύρος του αμερικανικού κράτους. Στις ρητές του προτιμήσεις, βέβαια, το διάταγμα περιγράφει τις σχολές των **μοντέρων κινήματων**, αναφέροντας πως δεν πρέπει να επιλέγονται χωρίς να υπάρχει κάποιος πολύ σοβαρός και αιτιολογημένος λόγος. Στην περίπτωση που προταθεί τέτοιο στυλ, η GSA (General Service Administration) πρέπει να ειδοποιήσει τον Πρόεδρο και να αιτιολογηθεί πλήρως αυτή η επιλογή.

Στο παραπάνω πλαίσιο λογικής γίνεται και η αμφιλεγόμενη ανακαίνιση της ανατολικής πτέρυγας του Λευκού

Οίκου, με απόφαση του Donald Trump, η οποία θα ολοκληρωθεί στα πλαίσια των «επιτρεπόμενων» και «ορθών» στυλ. Η πτέρυγα θα λειτουργεί ως αίθουσα χορού.

Λευκός Οίκος | Πηγή εικόνας: static01.nyt.com

Όπως ήταν αναμενόμενο, το νομοσχέδιο ξεσήκωσε θύελλα αντιδράσεων. Σύμφωνα με τους υποστηρικτές του, η νέα εποχή του δημόσιου αρχιτεκτονικού σχεδιασμού υπόσχεται *ομορφιά, επιβλητικότητα και αξιοπιστία*. Είναι, δηλαδή, ιδανική για δημόσια κτίρια που πρέπει να εμπνέουν σεβασμό, σε αντίθεση με τις μοντέρνες και σύγχρονες τάσεις, που θεωρούνται λιγότερο κατάλληλες για την επίτευξη αυτών των συμβολικών και αισθητικών στόχων. Επιπλέον, το νομοσχέδιο επιτρέπει στην κυβέρνηση να παρεμβαίνει πιο ενεργά στη διαδικασία σχεδιασμού, ώστε να επιτευχθεί αυτό το «όμορφο» αποτέλεσμα, αφήνοντας ελάχιστες ελευθερίες στους αρχιτέκτονες να αποφασίζουν ανεξάρτητοι.

Οι επικριτές στέκονται στην τελευταία αυτή πρόταση, και στη λογική ότι το νομοσχέδιο θέτει την αισθητική και τον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό υπό την επιρροή της πολιτικής εξουσίας, ενώ ταυτόχρονα περιορίζει την ελεύθερη δημιουργία, μειώνει την ποικιλία και την καινοτομία στον δημόσιο χώρο, και αυξάνει το κόστος και τη γραφειοκρατία. Παράλληλα, μειώνει τον ρόλο των τοπικών κοινοτήτων και επαγγελματιών για τη λήψη σχεδιαστικών αποφάσεων.

Herbert C. Hoover Building (USA Department of Commerce, Ουάσινγκτον, 1932) | Πηγή εικόνας: upload.wikimedia.org

Στην ουσία, το νομοσχέδιο καθιστά την αρχιτεκτονική ως όπλο της πολιτικής ταυτότητας και δημόσιας εικόνας. Επιθυμεί η ομοσπονδιακή αρχιτεκτονική να αντιπροσωπεύει μια κλασική, παραδοσιακή, «αιώνια» εικόνα της Αμερικής, στρέφοντάς την στην προ-αποικιοκρατική αρχιτεκτονική παράδοση, με όποιες ψυχολογικές συνέπειες μπορεί να επιφέρει αυτή η στροφή στις διάφορες κοινότητες της χώρας και στη συλλογική μνήμη που αυτές φέρουν.

Φτάσαμε, λοιπόν, εν έτει 2026, η αρχιτεκτονική να άγεται και να φέρεται σύμφωνα με τις επιθυμίες της εκάστοτε πολιτικής αρχής, ή, ενός και μόνο πολιτικού προσώπου, το οποίο αποφασίζει. Και το δικό μας ερώτημα είναι: Κινδυνεύει έτσι η θέση του αρχιτέκτονα και η ελεύθερή του βούληση; Μένει να δούμε, πώς θα εξελιχθεί η εφαρμογή τού εν λόγω νομοσχεδίου, και ποιον αντίκτυπο θα έχει σε παγκόσμιο επίπεδο.

Πηγές/ Further reading

Νεοκλασική αρχιτεκτονική. Από: el.wikipedia.org.

Beaux-Arts architecture. Από: en.wikipedia.org.

Ro. Middleton, ed. (1982). The Beaux-Arts and Nineteenth-century French Architecture. Λονδίνο: Thames and Hudson.

C. Ross. The architecture of independence? Or colonialism?. Από: archpaper.com.

Colonialism. Από: plato.stanford.edu.

D. Ivison. Postcolonialism. Από: britannica.com.

Old money, new money: Beaux Arts style gets attention on HBO. Από: [bloomberg.com](https://www.bloomberg.com).

Trump wants to 'Make Federal Buildings Beautiful Again' with neoclassical order. Από: [theguardian.com](https://www.theguardian.com).

AIA Statement on Federal Architecture Executive Order. Από: [aia.org](https://www.aia.org).

****Για το νομοσχέδιο:** [whitehouse.gov](https://www.whitehouse.gov).